

Cuvânt înainte

În condițiile în care, la două decenii de la înlăturarea regimului comunist din România, încep să se audă glasuri care susțin că un sistem de tip comunist, bazat pe o așa-zisă interpretare „corectă” a textelor marxiste, ar fi alternativa viabilă la ceea ce se întâmplă astăzi în lume, istoricii au, mai mult ca oricând, datoria să reamintească tuturor ce a însemnat cu adevărat comunismul. Această rememorare trebuie făcută fără ură și părtinire, atât cât este omeneste posibil, într-un spirit științific, pentru a fi credibilă, și pentru a le oferi tinerilor care nu au trăit în perioada neagră a comunismului mărturii despre ce a însemnat acesta și cum a mutilat existența de fiecare zi a celor care au fost prinși în această paranteză a istoriei.

Marius Silveșan și-a propus să reconstituie o perioadă foarte dificilă din istoria României, cea a anilor de început ai comunismului, din perspectiva evoluției bisericilor baptiste. Trebuie precizat de la început că e vorba de o istorie confesională, scrisă de un membru al comunității baptiste, dar în același timp, trebuie subliniat faptul că e o istorie scrisă cu obiectivitate științifică și cu respectarea tuturor cerințelor deontologiei profesionale. Privirea dinlăuntru pe care Marius Silveșan o poate avea asupra subiectului abordat îi permite să înțeleagă mai bine fenomenele și să le explice pentru cei mai puțin familiarizați cu acestea. În același timp, formația sa de istoric, dobândită în cadrul Universității din București, îl ajută să depășească ușor capcanele adeziunii la confesiunea din care face parte și să-și „facă meseria” în mod corect și echilibrat.

De altfel, caracterul echilibrat este prima calitate pe care aș atribui-o acestei lucrări care a avut de tratat, printre altele, subiectul foarte delicat al raporturilor complexe dintre comunitatea baptistă și autoritățile comuniste, inclusiv Securitatea. Aceste raporturi, așa cum rezultă din documentele analizate de Marius Silveșan, au fost adesea tensionate în condițiile în care regimul comunist încerca, prin toate mijloacele, să promoveze ateismul și își propunea, în ultimă instanță, eradicarea religiei.

Aflăm deci din paginile prezentei cărți, la origine teză de doctorat susținută în cadrul Facultății de Istorie a Universității din București, în primul rând care este specificul confesiunii baptiste printr-o serie de precizări foarte utile, în contextul în care identitatea acestei comunități nu este foarte bine cunoscută și cu atât mai puțin înțeleasă de către majoritatea românilor.

Apoi, Marius Silveșan ne arată care erau mijloacele prin care, îmbinând presiunile, hărțuiriile administrative, reglementările juridice, represiunea, dar și oferirea de aparente avantaje, autoritățile comuniste au încercat să controleze și să diminueze activitatea comunităților baptiste din România. La acțiunile oficialităților răspunsurile comunității și ale indivizilor au fost nuanțate, unele fiind de supunere față de autoritatea politică, așa cum cele mai multe comunități creștine consideră că e necesar, pornind de la afirmația apostolului Pavel că orice putere este de la

Dumnezeu. Altele au fost încercări de eludare a constrângerilor, prin opoziție mai mult sau mai puțin deschisă (de exemplu, pastori care continuă să officieze botezul, deși comuniștii interziceau botezarea celor care nu proveneau din familii baptiste), sau prin interpretarea în interes propriu a unor regulamente (schimbarea numelui scolii duminicale în ora biblică, ori fixarea nunților duminică după amiaza pentru a putea aduna totuși comunitatea în momentul tradițional, în condițiile în care slujbele religioase trebuiau ținute doar dimineața). În spiritul echilibrat de care tocmai vorbeam și bazându-se pe lecturi extinse, din diverse domenii, autorul precizează că este vorba de hărțuieli și tipuri de răspuns care nu au fost caracteristice doar baptiștilor, ci tuturor confesiunilor din România, inclusiv celei ortodoxe, care a fost, de asemenea, supusă unei presiuni constante din partea autorităților comuniste.

Partea cea mai interesantă a lucrării, și cea care, probabil, va suscita cele mai multe reacții, este cea în care Marius Silveșan analizează fenomenele de rezistență la represiunea comunistă, dar și pe cele de cedare și de colaborare, cu instituțiile statului comunist, între care un loc aparte îl ocupă Securitatea.

Comunitatea baptistă, ca și celelalte confesiuni religioase din România, și-a avut martirii săi, pastori sau simpli credincioși, care au fost arestați, anchetați, torturați și condamnați pentru credința lor. Exemplele selectate de autor din multele posibile sunt ilustrative pentru felul în care unii oameni au știut să-și pună credința și idealurile dincolo de siguranța personală și de confortul relativ al acceptării unui sistem totalitar.

Comunitatea baptistă și-a avut însă, tot la fel ca și alte confesiuni, delatorii, informatorii, colaboratorii Securității. Este vorba de un fenomen care a caracterizat întreaga societate românească, de care nicio biserică nu a reușit să scape, așa cum nu au reușit nici celelalte structuri sau instituții, și acesta e un adevăr care trebuie spus răspicat. Dar afirmațiile despre colaborarea unei persoane sau a alteia cu Securitatea trebuie să se bazeze întotdeauna pe documente cât se poate de clare, iar atunci când asemenea afirmații se fac într-o lucrare de istorie, trebuie prezentat contextul în care recrutarea a avut loc, precum și consecințele acesteia.

Este ceea ce face Marius Silveșan, care nu lansează acuze gratuite, nu se mulțumește să prezinte realitățile existenței unor declarații de colaborare, ci analizează felul în care diferitele persoane au ajuns să semneze angajamentul, presiunile la care au fost supuse, ca și efectele acceptării colaborării. Foarte importantă ni se pare precizarea faptului că semnarea unui angajament cu Securitatea nu a dus în mod absolut la furnizarea de informații realmente utile Securității, și mai ales, nu a dus întotdeauna la afectarea altor persoane. Fără a încerca o „spălare” în bloc a celor care au devenit, dintr-un motiv sau altul, informatori ai Securității, autorul arată, așa cum e și corect, că mulți dintre cei care au semnat în condiții de presiune au încercat apoi să minimizeze colaborarea, oferind informații banale și refuzând să implice și alte persoane. În același timp însă, Marius Silveșan prezintă și situații în

care informatorii au venit de bună voie către Securitate și s-au implicat activ în poliția politică, facilitând prin delațiuni acțiunile de reprimare îndreptate împotriva altora.

Concluziile lucrării sunt corecte și formulate în același spirit echilibrat. Întemeindu-și demersul pe o bogată documentație realizată în biblioteci, arhive, dar și prin interviuri cu membrii comunității baptiste, Marius Silveșan a reușit să deschidă,

credem noi, o cale, către mai buna cunoaștere a unei comunități cu un rol însemnat în societatea românească. Lucrarea rezultată este un bun exemplu pentru felul în care istoria confesională poate și trebuie să fie scrisă, și va suscita, sperăm, interesul nu doar al membrilor comunității baptiste, ci al unor largi categorii de cititori.

Prof. univ. dr. Ecaterina Lung, Universitatea din București